La Escena Catalana

BARCELONA 13 DE MAIG DE 1911

NÚMERO EXTRAORDINARI DEDICAT AL DRAMA

LA REYNA JOVA, de Angel Guimerà

20 CÉNTIMS

MARGUERIDA XIRGU, en l'Alexia de «La Reyna Jova»

De fotografi Amadeo

La Escena Catalana

ANY VI | Núm 240

Setmanari català de literatura - Dedicat a fomentar el Teatre de la terra - Sortirà cada dissabte

Preus de suscripció: Un trimestre. 2'00 Ptes. = Un any. 7'50 Ptes.
Número solt: 15 cèntims.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Plassa del Pi, 5.—Imprempta de SALVADOR BONAVÍA.

Número Extraordinari: 20 cèntims

La Reyna Jova

Drama romàntich en cuatre actes de don Angel Guimerà

El triomf del Mestre

Per nosaltres que no hem cregut may en la mort del nostre Teatre, ni tan sols en que la crissi d'aquets últims temps tingui la trascendencia que se li ha volgut donar; per nosaltres que fa cinch anys actuem de cronistes de la seva prosperitat efectiva malgrat tots els fatídichs anuncis de decadencia; per nosaltres que tenim la convicció firmíssima de que sempre que hi hagin obres hi haurà públich y que d'obres, si be es possible que per l'escassa producció que suposa el nostre reduhit mercat se passin llargues temporades sense trovarne cap de veritablement afortunada, no'n mancaràn may en absolut mentres no desapareixin primer moltes altres coses per ara ben vives, y per nosaltres, en fí, que en el cenacle que'l més inginyós dels nostres autors n'ha dit recientment dels ***cebacentistes***, representèm la tendencia més optimista, el gran triomf obtingut pel Mestre de la dramaturgia catalana, ab l'estrena de la seva última producció, té un valor extraordinari, inmens.

Han passat tres setmanes llargues desde la primera representació de *La reyna jova* y les ovacións ab que fou rebut aquet drama excepcional la vetlla memorable, han sigut continuades sense interrupció per públichs nombrosissims; arribaràn en progressió ascendent a fi de temporada; repercutiràn per tot Catalunya aquest istiu, y se perllongaràn fins qui sab ahont en futures gestes de la nostra Escena.

—¡El Teatre Català no ha mort!—criden ara'ls mateixos que ahir se disposaven ja a enterrarlo.—S'ha fet el miracle: sota el reynat de *La reyna jova* ha vist tornar els anyorats díes de prosperitat —

Sí; es cert, certíssim que'l Mestre ha repetit suara al Teatre aquella frase famosa que fou com el ***surge et ambula*** del renaixement de la patria, pero consti que ni'l verb del poeta arriba a les virtuts de la taumaturgia ni'ls princeps més excelsos han pogut may fer reviure als pobles realment morts.

Ni Catalunya havía desaparegut fa dotze anys, ni'l seu teatre podía deixar d'esser actualment.

Si no n'hi haguessin d'altres, en Guimerà sería garantía suficienta pera la vida de l'una y l'altre.

L'obra del poeta

Els anuncis de l'estrena de *La Reyna jova* despertaren un interès inussitat perque a la circumstancia, ja per si sola prou importanta, de tractarse d'una obra de don Angel Guimerà s'hi ajuntava la d'esser aquesta la primera y única producció que l'egregi dramaturch havía escrit després de les glorioses jornades de l'Homenatge. Així es que la nit del 15 del passat abril, el Teatre Principal, ofería l'aspecte de les grans solemnitats per la calitat del públich que l'omplía de gom a gom.

A l'aixecarse la cortina's feu en la sala un silenci de respecte y d'atenció, d'aquella atenció esperansada y àvida que ja no recordaven les nostres festes del Teatre, y comensà'l drama.

Les primeres escenes produiren una impresió de sorpresa, d'agradable sorpresa. L'ambient de l'obra, la calitat dels personatges, llur llenguatge, el drama que s'insinuava, tot era inesperat.

Després de l'inoblidable consagració del primer dels nostres autors que marcà el cim de la seva vida de poeta, després d'aquell tribut que li oferí'l poble agrahit per tota l'obra realisada ab quaranta anys d'entussiasmes, tothom esperava un drama de reflexió, d'equilibri, d'estudi y ab tot *La Reyna jova* era un nou cant de joventut, de vehemencia, de inspiració vibranta; l'arbre august que havía omplert de colors y aromes el nostre terrer durant tota una pri-

mavera esplèndida, a l'arrivar la tardor no granava: refloría.

Acabada la estrena de *La reyna jova*, quan el públich havía ovacionat ja totes les situacións culminants de l'obra y havía aclamat una infinitat de vegades al autor en cada final d'acte y sortía tumultuosament del teatre, com d'una festa d'entussiasmes y alegries, y en cada llavi hi havía una paraula d'admiració y agrahiment pel poeta, encare els ulls servaven aquell caient gràcil que hi deixa la visió de lo joiosament inesperat, encare hi duihen aquell interrogant que hi posa la sorpresa...

Ningú s'esplicava, encara, que en Guimerà no hagués envellit gens si no sota'l pès dels anys, al menys sota'l pès dels llorers... El cas es, en efecte, inexplicable, com la majoría de lo que'n dihèm *cassos*, però es cert, es afortunadament cert pera tots.

En Guimerà no envelleix, no envellirà may; sempre tindrà la frescor y els entussiasmes de la joventut pera providencial exemple de tots, en aquesta terra de pubertats caduques y en aquets temps de malaltissos refinaments d'art.

Argument del drama

ANTECEDENTS

La Reyna Alexia es l'última reyna d'un Estat imaginari, y de reduit territori a jutjar per un sensnombre de detalls del drama.

De desde que S. M. va quedar orfa fins a la majoría d'edat dels reis, el trono fou regentat pel Gran Duch Esteve, oncle de l'Alexia y pare del Gran Duch Vladimir.

L'Estat travessa un d'aquells períodes de crisi política tan perillosos pels pobles y pels sobirans. Els intrigants de Palau protegeixen als representants d'un tradicionalisme oligarca fins ahir triomfant pero combatut ara ardidament, constantment pels elements progressius. La lluyta política entre aquests dos grans partits hauría ja provocat la revolució si de la mateixa no n'hagués eixit un nou combatent, com sempre sucseheix, que goberna tranzigint entre'l esperit reformista dels uns y'l reaccionari dels altres; aquest partit que es el que ocupa'l poder a l'hora de comensar el drama, al país de l'Alexia pren el nom de lliberal y correspon al que en la majoría de pobles pren el de conservador.

El capitost del partit tradicionalista es el Gran Duch Esteve; el quefe del partit lliberal en D'Armanyach; el que comanda als progressius que han devingnt allí republicans, en Rolant.

La reyna es jova; quasi una nena; hermosa com un sol.. La reyna te molts princeps pera escullir, car es soltera, pero no ha estimat may, encara.

El Gran Duch Vladimir la pretén, la assetja, més ella'l troba ridícol, antipàtich.

El caballer Rolant es un republicà romàntich... com quasi tots els republicans.

ACTE PRIMER

Som al Parck de la Reyna, als hermosos jardins del Real Patrimoni ahont l'Alexia hi havía passat hores delicioses dels seus primers anys ejercitantse en la equitació, sentint cantar als aucells y fent bon acopi de vida forta y sanitosa.

Aquet Seti Real enclavat a les afores de la Cort, per virtut d'una Real Orde recientment publicada ha sigut cedit al Municipi, y avuy la Reyna ne farà solemnial entrega al Batlle, en presencia del poble y de tota la Cort.

Cada hu jutja aquest acte de magnanimitat segóns les seves respectives conveniencies, idees y sentiments. Pel Gobern responsable que sembla haverlo aconsellat te'l caracter d'una satisfacció donada als elements de l'extrema esquerra; pels reaccionaris es una mena de abdicació poch honrosa; pels republicans una restitució insuficient pero restitució a la fí, y pel pobre Filibert el vell quefe dels guardes del Parck que havía tingut a la reyna als brassos quan de petita la duhien a terrejar pels jardins, es una iniquitat que fan a la Alexia els que li volen mal *¡y tothom n'hi vol de mal a la pobre Alexia, que es una santa, que no té res seu, que es humil y festosa y que no sembla ni tal aca que sia reyna!*

A l'hora anunciada arriba la Sobirana ab el seu brillant seguici y després de fer entrega oficial d'aquells llochs al poble, se'n torna al seu Palau montada sobre'l Flendi, un potret criat al Parck y per ella esculiit en una de les ultimes visites que va ferhi; un potret tan dimoni com ella mateixa segóns el deliciós Filibert.

Retirada la Cort el poble invadeix els jardins.

D'entre la munió de gent que tranzita pels caminals s'ha destaquen tres figures: en Jan Taleya, un revolucionari *a outrance*, demagoch imprudent que si'l deixessin fer y sobre tot cridar, tot sovint comprometería la situació, se comprometería ell y comprometería al partit; en Toast, un republicà ortodoxe y deciplinat, y en Tornamira, que si no fos un correlligionari, per entenimentat y ortodoxe y botiguer se'l pendría per conservador.

Poch després apareix el *leader* de la causa republicana, el verb de la democracia, l'home tot fermesa de cor, clarividencia d'enteniment y forsa de voluntat, en Rolant, en fí, que ha vingut ab en Frits, un adicte incondicional y altres companys de causa a presenciar el final de la festa per purcuriositat. Els seus el volten y en Rolant, sempre en acció, els parla de la organisació formidable del partit y del proxim triomf.

—Vos sereu el President de la nostra gran República—li diu algú

—He tornat d'America ahont varen desterrarme per conspirador, pera ajudarvos—respòn ell—Els meus amichs de allà me van dir al embarcarme «T'esperèm, Rolant»; «Si guanyèm tornaré» vaig cridar. Y jo sé que hi tornaré.—

Desapareixen els republicans y desseguida se senten crits d'horror, d'aussili, de suprema angoixa, Se produheix un instant de confusió y poch després apareix en Rolant portant als brassos la Reyna desmayada.

L'esbojarrat Flendi n'ha fet una de les seves: al ser prop de Palau ha sentit l'anyoransa del Parck y ha fet un bot, ha girat y mes rapit que'l pensament, frenètich, desbocat ha desfet el camí. La Alexia impotenta pera dominar la bestia s'ha abandonat al destí, esglayada, morta. El perill de la Reyna era horrorós, inminent... El Flendi havía arribat en la seva carrera vertiginosa al cim d'una timba al punt que en Rolant que per etzar s'hi trobava, pogué contenirlo y salvar la vida de la Sobirana.

Quan torna en sí, vol coneixe al seu salvador, més ell que veu per primera vegada a la dóna esplendent a la Reyna, que tan ha odiat, demana als seus que'i treguin de sa presencia, per que ell encisat no pot evitarla.

Els cortisans que s'han reunit altra vegada ab l'Alexia li adverteixen que l'home que té al devant es en Rolant, el formidable enemích del Trono.

—Y bé, senyor Rolant; fa ella, allargantli la mà, riallera, franca, despresa de l'urgull de rassa, lliure de la serenitat de la realesa—la dòna que heu salvat díu al cavalle: grans mercès.

Y aquells dos poders oposats, eterns enemíchs, separats

Reina Alexia *(Senyora Xirgu.)*

Gran Duch Esteve (Sr. *Guitart.)*

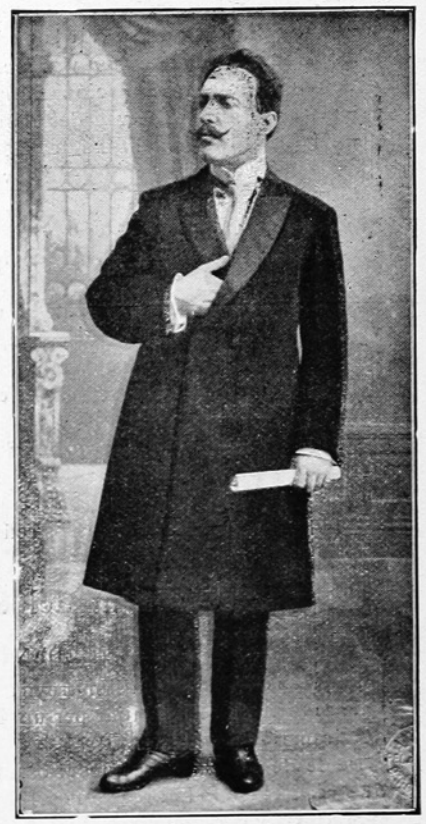

Rolant *(Sr. Nolla.)*

Sr. d' Armanyach *(Sr. Gimenez.)*

Filibebt *(Sr. Aymerich.)*

Marquès de Tirnova (*Sr. Vinyas.*)

Duquesa Trianar (*Sra. Matas.*)

Jan Taleya (*Sr. Daroqui.*)

Marquesa d' Ibis (*Srta. Soto.*)

Dama noble (*Srta. Ferrandiz.*)

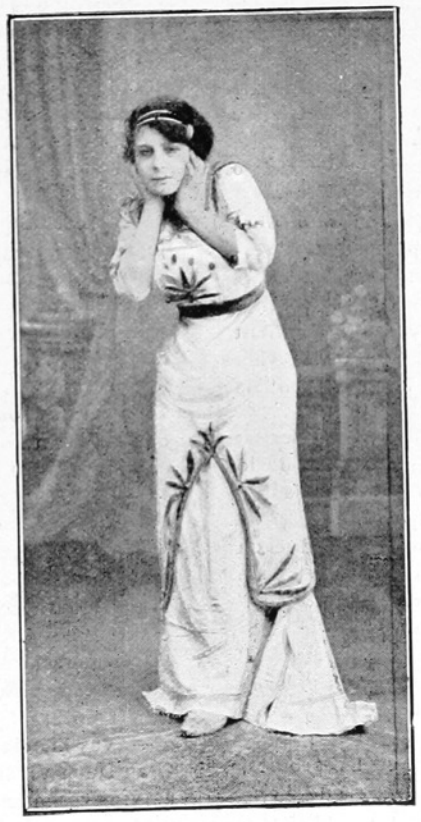

Dama noble (*Srta. Guitart.*)

Dama noble (*Srta. Pujol.*)

per tants segles de lluita y per tants rius de sang, ajunten llurs mans tremoloses d'emoció y llurs mirades sense odi...

ACTE SEGÓN

L'inesperat succés ha produit, al día següent, fortes revoltes a la Cambra Popular, al Palau y fins al cor de la Reyna.

Els palatins afectes al Gran Duch Esteve fan correr la versió de que's tracta d'un regicidi frustrat. Al Congrés els reaccionaris han acusat al Gobern de imprevissió per haver deixat a la Reyna que montés aquell cavall boig, y el diputat Rolant ha afirmat que «un dels actes de la seva vida, dels que n'estaria sempre més satisfet era el d'haver salvat potser de la mort a la persona que regna a la seva patria y que l'altre acte de la seva vida, del que estarà encara més satisfet, serà aquell que conseguirà fer caurer del Trono aquesta mateixa Reyna.» S'ha produit un tumulte inmens, indescriptible; s'han creuat *visques y moris*, insults y imprecaucions, y s'ha aixecat la sessió en mitj d'un escàndol formidable. Com a resultat de la jornada política, els republicans han organisat per la nit un gran miting a la plassa pública y el Gobern ha presentat la qüestió de confiansa.

Y la Reyna que ha passat la nit desvetllada, excitadíssima, nerviosa de les emocions del día abans, s'ha llevat ab una preocupació fonda, ab un desitj vehement: ab el desitj de conèixer al home extraordinari que té brassos de ferro pera tirar a terra un cavall desbocat y paraules de foch pera aixecar pobles adormits...

Ella voldría reveure al seu salvador pera... donarli les gracies *oficialment* pel seu heroísme; més tothom assegura que'n Rolant refusarà l'honor, tant més quan a cada pas acentúa més y més el seu oposicionisme a les institucions pera desvirtuar certes sospites y suspicacies que ha fet naixer entre'ls seus l'acte humanitari realisat prop de la Reyna.

Ab tot, l'Alexia ha sabut per una indiscreció d'en D'Armanyach que en Rolant y els seus partidaris no's cansen de demanar al Gobern l'indult d'uns presos polítichs, y la Reyna declara aleshores que si en Rolant ve a demanárlo personalment aquest indult, ella'l concedirà.

Y el *leader* de la Revolució va a Palau passant, per sobre de tots els escrúpols d'anti-dinàstich simplista que li resten y pel goig de portar la alegria a unes quantes llars desolades. Aquesta es la primera entrevista que celebren a la Cambra Real la Reyna y ell, l'escena recorda un moment la famosa del Marquès de Posa y Felip II, pero la desvíen desseguida d'aquest model sentiments y finalitats a n'ells estranys.

Noble y llealment la Reyna ofereix l'indult, y ab llealtat y noblesa en Rolant li parla de la pietat dels Reys, de lo sagrades que han de ser les vides dels ciutadans, de la dignitat humana contraria ab privilegis de casta.

La paraula encara ceremoniosa de aquell home sedueix a la Sobirana ¡què sería si pogués sentirlo al mitj de la plassa pública parlant ab el poble a cor obert, ab llibertat per l'entusiasme, ungit pels ideals de redempció!

¿Y perquè no ha de sentirlo? ¡oh! si; aquella nit anirà d'incognit, naturalment, al miting y després... després en Rolant tornarà a Palau a rebrer la seva felicitació y a recullir l'indult.

Tot just la Alexia's disposa a realisar lo que ha promès, acompanyada de la dama de confiansa la Duquesa de Fondayna y del Cavaller D'Aymerich que ja pels salóns y galeríes de Palau s'ha extès la nova de la entrevista que acaben de celebrar la Reyna y en Rolant.

Y mentres S. M. assisteix al miting, la Cort comenta escandalitzada el fet; y ve a deduirse en definitiva d'aquesta escena que hi ha dugues aristocracies que justifiquen y fins provoquen les revolucións: les corrompudes y les ridícoles.

Quan els protagonistes tornen a Palau, la Reyna confessa al revolucionari que ha plorat y ha aplaudit sentintlo, però demana al cavaller que això no se sàpiga may. Després li promet suprimir la pena de mort en tot el séu Regne.

En Rolant recull l'indult y la promesa y l'agrahiment va... a devenir, simpatia, afecte, veneració, amor... Més el crit de la conciencia torna de moment les aigues al séu nivell, les ànimes al séus centres.

—Es un crim ser ahont sou—crida a la fi l'enderrocador a la Real visionaria—y el càstich d'aquest crim es no ser estimada.

Aquesta imprecació ha partit el cor de la Reyna y la Reyna plora, plora sense consol.

La fonda emoció que s'apodera de'n Rolant li fa rodolar una llàgrima cara avall y ella la recull, embogida de goig, «que val un mon aquella llàgrima.»

—Potser que'm moris jo d'un cop—diu l'heroe en un crit de desesperació.

—No; esperèm—li respòn ella, tota iluminada de fè.

—¡No hi ha esperansa!—acaba ell y desapareix precipitadament sense mirar enrera.

ACTE TERCER

Els aconteixaments polítichs han fet inminent la revolució. En Rolant la tem pels perills que ha de correr la reyna dels séus somnis, més no pot evitarla ni vol, que per sobre de totes les coses hi té els séus afanys de redempció dels humils

El séu poble comensa a acusarlo de deslleialtat, desconfía del capdill, més el capdill complirà'l séu deure per sobre de tot y de tothom, car es una missió sagrada d'abnegació sense precedents, perque al mateix Jesús «li va faltar, com a sacrifici a vencer, l'estimar d'amor a una dòna y inmolarla a l'Humanitat tota.»

Y la dòna estimada premía el gest sublim que endavina en l'heroe, anant a veurel a casa seva mateix pera dirli:

—Vostra desgracia es perque m'estimeu a mi... ¡Donchs jo beneheixo a Déu que m'ha fet trobarvos!...

Aleshores aquelles dugues ànimes saturades d'amor y de lirismes fantasiejen un pervenir de gloria, de pau, de pietat infinita però de desde tant oposats punts de mira que al precisarse resten novament separades per abims de recunies imborrables.

—¡Ah, que sou tot de ferro y no us sentiu el cor!—crida la dòna.

—Si que me'l sento però ¡no me'n puch valdre!...

—¡Jo que en els vostres llavis he sentit la vida!

—¡Y jo en els vostres, sang!

Sang d'ignocents, de martres, encara calenta, sang que la Reyna, no ha pogut estroncar malgrat tota la seva bona voiuntat, que'l projecte d'abolició de la pena de mort ha fracassat en les altes esferes de l'Estat.

La separació sembla definitiva, irreductible, més la dòna du una esperansa encara: la de triomfar despertant gelosia a l'enamorat.

—Avuy mateix celebraré les meves esposalles reals ab el Gran Duch Vladimir, que m'hi porten com a la mort aquells a quins vos m'entregueu. He vingut a vos, desesperada, passant per sobre de tot, dihentvos que'm moría... Y vos m'heu llensat cap als méus com una mala dòna que empesta'l séu contacte...

—¡No; no us hi casareu!—udola en Rolant.

Y exclata la passió reclosa y ho arrebasa tot, tot ho ajunta y nivella.

Els conjurats mentrestant esperen al *leader* al peu de la habitació ahont té lloch aquesta escena y ell se'n recorda y torna a la realitat y pera salvarla's despedeix de la Reyna que s'esmuny per una porta excusada mormurant:

—La pietat no hi es a la terra.

En Rolant accepta la Revolució que s'insinua ab dos grans entussiasmes. Ab el de redimir la patria del absolutisme imperant y a la Reyna de les urpes del Gran Duch.

Els republicàns 'enrotllen al 'séu quefe; sols s'espera la senyal pera fer la revolta.

El gobern lliberal ha dimitit y el nou gabinet ha proclamat l'estat de seti en tot el Regne.

¿Què hi fa?

En D'Armanyach, expresident del Consell lliberal, ve a oferir als revolucionaris els forts y casernes que'ls manquen, conseqüent a la fí ab la seva filiació política.

Y en Rolant y l'expresident s'abrassen en mitj del entussiasme del presents y mentres arriben de fora redobles de timbals y clams de trompetería precusors de la jornada que s'apropa.

ACTE QUART

A la gran sala del Palau Real va a celebrarse la cirimonia de la firma del pacte d'esposalles entre l'Alexia y el Gran Duch Vladimir.

Quelcom pertorba ab tot, la serenitat de la festa anunciada; una inquietut remou el plàcit ambient de les fastuoses cambres; corren veus de que la revolució avensa, de que el Govern dimitent s'ha passat als enemichs de les institucions, de que un quartel s'ha sublevat...

No obstant el Gobern viu refiat en sos prestigis y la seva policía y contant ab aquestes sòlides garanties, ni's pensa ab suspendre l'acte solemnial.

Reunida la Cort apareix la Reyna abatuda, desfallida, y ab la seva venia, el Notari Major del Regne comensa a llegír l'escriptura.

No ha acabat el primer paragraf, quan arriba al Palau el retruny d'una canonada llunyana.

—Heu disposat que fessin salva per aquest acte?— pregunta alarmat el Gran Duch Esteve al President del nou Gabinet.

—De segur el Ministre de la Guerra...

Continua la lectura, més, a cada instant, arriben noves terribles.

—¡Diuhen que s'ha sublevat el castell de la Garde!...

L'astorament de la Cort aumenta; els palatins se desconcerten; el Gobern aventura el séu cap, avalant la pau del regne...

Sols l'Alexia resta serena; sols ella no s'esglaya... ¡Fins se diria que els seus ulls esguarden vagament esperansats!...

—¡La ciutat està revoltada!

—El poble es a la plassa, al peu del Palau.

—¡La guarda real s'ha ajuntat al poble!

—¡Invadeixen les escales!... ...¡S'acosten!...

Les dames xisclen d'horror, y corren desatentades cercant brassos protectors... Els nobles tenen un gest digne dels seus blassóns y se disposen a morir pera defensar la vida de la Reyna. Hi ha un moment de confusió indescriptible. La Reyna imposa finalment serenitat, una serenitat passiva davant de la inutilitat de la resistencia.

En aquest punt arriba tambalejantse en Filibert y va a caurer al mitj de l'escena, ferit. L'han ferit els revolucionaris ja dins de les regies habitacions. La Reyna li envena la ferida ab el seu moncador y després escudada pels nobles espera tranquila el seu destí...

Al fons se veu arribar l'onada revolucionaria, abigarrada, impura, sorda, rancuniosa, amenassodora; s'agombola a la vidriera que separa la gran sala de les galeríes y empeny...

Els caballers l'esperen fent ab ele seus pits corassa per la Reyna; les dames, aterrades, s'han agenollat al voltant d'ella, y ella resta dreta al centre, ab el cap alt, plena de realesa, botegantli el cor d'esperansa y temors de dòna...

Cauhen finalment les vidrieres, trossejades, y el poble penetra a la gran sala, sense gosar perxò avensar gaire, imposat de cop per la magnificencia del lloch.

Més un crit de *¡Visca la Republica!* contestat per un altre de *¡Visca la Reyna!* enardeix als invasors y demanen la vida de la Sobirana. La demanen y se l'enduríen, sense l'oportuna aparició d'en Rolart que, passant per sobre de tot, atropellantho tot, arriva als peus del trono y radiant de gloria, bellament triomfant, crida al séus:

—¡No; matar, no!... Una gota de sanch inútil demà us ofegaría. ¿Ahont son els tigres?... Destrieuvos: ab mi'ls honrats...

El verb del capdill apaibaga la sed de sanch dels exacrables y ajunta al séu voltant poch a poch a tots els venjadors.

—Germans:—segueix—Enterreu el passat y oblideu sos erros. ¡La vida es sagrada per tots!

Y oferintse tot a la destronada sobirana se l'endú en mitj d'un pregon y respectuós silenci «lluny, ben lluny!» a complir la promesa profètica que feu als séus companys d'Amèrica, a viure a ciutat lliure ab la dòna dels séus amors, a ajuntar els dos odis més grans del séu pais, els dos més alts y més oposats poders del séu temps en un petó d'amor, de l'amor qne desde que'l mon es mon ho ha redimit tot y ha sigut y serà sempre el més gran y el més substantiu dels ideals.

Comentari

La Reyna jova es un dels drames del Mestre que han conseguit un èxit més franch y més popular. Això es indubtable.

Ara bé; examinada l'obra a travers del nostre criteri—que ja sabèm que no es el definitiu peró que'l tenim pel millor actualment tota vegada que'l sostenim ab bona fè—no es ni la més forta ni la més bella de les obres de son llorejat autor.

No pretenèm fer un judici extens de *La Reyna jova*, perque no es aquest el moment oportú ni som nosaltres els cridats per aquesta tasca; però ens correspòn exposar honradament que la lluyta plantejada en la darrera producció d'en Guimerà no té en aquesta obra l'ambient mes apropiat al temperament del poeta.

L'amor triomfant sobre les runes de tota mena de prejudicis, es com el tòpich de l'inmensa majoría de les seves creacións. Remembrèm les grans figures de Said y Blanca, Ramir y Agnés, Bernadot y Teudia, Roger de Flor y Ofiria, Nicefor y Andronica, en Jaume y l'Oriola, en Toni y la Rosó...; arreu l'amor sorgeix de la lluyta tràgica entre el fanatisme relligiós, les diferencies de rassa, d'estament, de edat, entre els majors enemichs, entre les més irreductibles diferencies. Però enlloch s'obren els abims tan fondos, per la mirada dels iniciats, com en l'obra que comentèm.

Y ab tot l'obra triomfa ab un d'aquets triomfs efectíus que'ls grans autors no arriben a assolir mitja dotzena de vegades en la vida.

¿Perquè? Perque lo mateix que en el camp de la precep-

tiva constituheix lo defectuós del drama, en l'altre camp en el de la percepció expontànea, popular, determina la seva superioritat efectiva.

Ni en Guimerà coneix la vida de Palau, ni la seva exhuberanta fantasía s'enmotlla al inginyós discreteix de les *causeries* dels nobles, ni'l resplendor de la realesa ha arribat a n'ell; mes el seu públich, el nostre públich, nosaltres mateixos, tan desconeixedors com ell de aquestes coses, tan lírichs com ell, li agrahim la novela, que com el poeta castellà, creyèm superior a l'historia.

Per altra part la trista actualitat del assumpte que no ha volgut, ab molt bon acort evitar l'autor, li dona un interès que no tenen altres obres seves superiors en mèrits positius.

Y en definitiva, el geni del Mestre ab la clarividencia super-concient que'l caracterisa, ha donat al nostre Teatre lo que en l'actualitat més falta hi feya: una obra que'l caldejès.

Pels que temps a venir hagin de jutjar la seva producció *L'aranya*, per exemple, que no conseguí omplir may mitja platea del Teatre Català valdrà un mon al costat de *La Reyna jova*. Per nosaltres, per ara, pel valor transitori si's vol. però indiscutible de les circunstancies, *La Reyna jova* es el millor drama que podía oferirnos el millor dels nostres autors.

L'interpretació

Al escriure el senyor Guimerà *La Reyna jova* pensava indiscutiblement en els séus principals intèrprets: en les senyores Morera y Xirgu; en els senyors Nolla, Daroqui, Guitart, etc. Això en últim terme, ha perjudicat als personatges en l'exacta proporció que ha favorescut als artistes.

Aquella Reyna arrebatadament lírica, d'expressió aguda, acromàtica, però propia, d'una ingenuitat potser excessiva, en el detall sobretot, però de passió humanissima, de bell gest y de *pose* acadèmica, es la senyora Xirgu mateixa ab tota la seva exhuberancia de facultats plàstiques y psicològiques y ab tots els inevitables y lleus obstacles a vencer. Bona part del èxit d'interpretació li correspòn; no pot regatejarli qui no siga l'autor mateix,

Aquell Rolant garrit sense gentilesa, de paraula impetuosa, quasi cridaner y de pitrades genials y passións fortes, es l'actor notabilíssim que acabarà ocupant un dels primers llochs de la nostra Escena en la modalitat que li correspon; es el que recorda la joventut del senyor Soler, quan els autors aprofitaben les escepcionals qualitats de l'actor exhimi y els séus pochs anys, pera papers que no eren de la mena dels que'l varen fer famós. Aquell Rolant es en Nolla mateix; aquell Rolant anys a avenir no serà un barba descolorit, serà un genèrich originalissim; en el repós de la llar que ha de construir ab la Reyna destronada el sol relleu del seu caràcter hi donarà amenitat.

Semblantes consideracions podrien ferse de la Duquesa de Fondayna, que personifica admirablement la Sra. María Morera; del Gran Duch Esteve, que'l senyor Guitart encarna a la perfeccció, y del Jan Taleya, que troba ab el senyor Daroqui el més afotunat intèrpret.

Les senyores Soto, Vendrell, Roldan Prunell, Mates, Guitart, Pujol y Ferrandiz, contribueixen al bon éxit del conjunt ab gran discreció.

El senyor Gimenez—que ha dirigit l'obra magistralment, encarregantse un paper inferior a la seva categoría, el de D'Armanyach, proba dugues coses: que no sent el fibló de la superbía, perillós en el lloch que ell ompla, y que'ls papers que desempenya un bon actor no son may secundaris

Y ara voldriem tenir més temps y espay pera felicitar als senyors Viñas, Aymerich, Delhom, Capdevila (J. y F.), Santolaria, Fernandez, Ferrandiz, Vives, Ortín. Sirvent, Martí, Goula, Gibert, Donato, Mas y Cervera, d'un a un coralment, per l'excelenta tasca realisada en llurs personatges.

Més el temps es curt y l'espay s'acaba; be es vritat que'l públich els diu cada nit a tots y eloqüentment més y millor de lo que sabriem escriure nosaltres.

Decorat

En *La Reina Jova*, s'hi exhibeixen tres hermoses decoracións noves. La del primer acte y la del quart, degudes al senyor Moragas y Alarma, y la del segón, al senyor Vilumara.

El nom dels seus autors ens relleven de fer l'elogi de les obres, ab tot no volèm posar punt sense fer constar que la del primer acte es d'una riquesa de llum esplèndida: la del segón ejecutada ab sobrietat y bon gust exquisit, y la del quart te tota la sumtuositat qu'el cas reclama.

Rebin els tres escenografs eminents la nostra coral enhorabona.

ENRICH GIMENEZ
DIRECTOR ARTISTICH

La Escena Catalana
Setmanari Teatral
PREUS DE SUSCRIPCIO
Un trimestre: 2 pessetes.—Un any: 7'50 pessetes.
NÚMERO SOLT: 15 cèntims.
PAGO A LA BESTRETA
Redacció y Administració: Plassa del Pi, 5.—Barcelona.

Imprempta de LA ESCENA CATALANA, Plassa del Pi, 5

SUPLEMENT al Núm. 240
DE
LA ESCENA CATALANA

Estrenes de la Setmana

PRINCIPAL

Dit y fet.—Comedia en dos actes de Lambert Escaler.

L'autor de *La familia Grill* y *L' amich Cirera* ha obtingut un nou triomf ab la seva última producció estrenada dijous, día 4, al Principal.

Aquesta vegada el senyor Escaler ens ha ofert dos actes de broma, ab l'humorisme ab que'ns té acostumats, de lo que'n son bona mostra les dugues obres citades y *Les astucies d'en Titella* y *Entreacte*, etc. etc.

Y, com totes aquestes, *Dit y fet* respira jovenesa y conserva un diàlech ingeniòs, empedrat de xistos de la cullita del autor, que fan que l'espectador estigui continuament ab la rialla al llavi.

L'execució de la obra fou molt ben portada, per *casi* tots els intèrprets. La senyora Morera, creadora com sempre, sigué l'heroina de la festa. El senyor Aymerich, se portà com a bon actor còmich, seriament considerat. La senyora Santolaria, atenta a la feyna, fent també molt bona labor. Y els senyors Guitart, Daroqui, Delhom, Capdevila (Jaumet) y Vives, estigueren felissos en llurs tipos, especialment en Daroqui y en Guitart.

L'autor fou cridat a escena diferentes voltes per lo que'l públich dispensà a l'obra els honors d'èxit agradós

Felicitèm al autor als actors y a l'Empresa, perquè ja tenen comedia per dies.

ROMEA

L'escala dels embolichs.—Sainet en un acte, de S. Cardona y N. Carreter.

Es aquesta una obreta calcada ab les mil y una comedietes ignocentes, qual broma infantil había fet riure als bondadosos espectadors que deu anys enrera creyen en les pesses qu'avuy n'hem donat en dirne analfabetes.

El públich, condicional al senyor Amorós, (de qui anaba a benefici la funció d'aquell día) va donar probes de que li xocaba la comedia, cridant als autors.

En l'interpretació el beneficiat hi feu bona feyna y en Petit hi remarcà un tipo molt ben dibuixat per l'actor.

Els demés, senyores Faura, Guri, Balestroni y Huguet, y els senyors Font y Puiggarí, trevallaren ab carinyo.

ATENEU OBRER DEL DISTRICTE SEGÓN

El mercat d'esclaus o la cabana d'en Tom.—Melodrama en 6 actes, traducció d'en Pere Boquet.

Sigué representada ab certa propietat y destacant el travall dels senyors Hoces, Fàbregas, Farraróns, Grau, Boquet, Valls, Marxuach, Guiu, Sanxo y demés comparseria.

Les dames també cumpliren, essent aquestes les senyoretes Blanco Duràn y senyora Papell.

El nen Farraróns. sempre oportú.

El travall del traductor, no es d'agrahir.

CENTRE AUTONOMISTA CATALÁ *(Sant Gervasi.)*

Magda.—Drama en quatre actes, traducció de Manel Soler.

La execució pecà de manca d'assaijos. Solsament el senyor Capafóns se sostingué. La senyoreta Persiva ab tot y venirli gran el paper, se defensà en algunes escenes. La presentació pobre. La traducció... d'aquella manera, y la direcció acceptable.

LA FILANTRÓPICA

Un gran anunci.—Comedia en tres actes original d'en Francesch Salvat.

L'assumpte qu'el senyor Salvat ha desenrotllat en tres actes, podia condensarlo en un sol y no s'hauria trobat en el cas de repetir conceptes a cada escena, lo qual fa que la obra cansi al espectador per la manca de interés A més, el llenguatge peca de vulgar.

La execució, per part de tots, se veya que se la prengueren per el cantó de la broma y acabà tot en broma... y de broma.

SOCIETATS RECREATIVES

Ateneo Obrer del districte segon

Els simpàtichs aficionats Pere Fàbregas y Manel Hoces poden estar ben contents ab motiu del séu benefici, puig els séus amich y admiradors van acudirhi omplint de gom a gom el local.

Les obres van esser *El mercat d'esclaus o la cabana d'en Tom*, (estrena) y després van representarnos ab forsa propietat la hermosa obra d'en Vallmitjana, *Els Zin-calós*, deixont a tothom content el trevall de tots quants hi prengueren part, mereixent especial menció la senyoreta Duràn, a més dels qui anava dedicada la festa.

L'Artesà

Diumenge, día 30, va tenir lloch una funció en honor del aplaudit autor Juli Vallmitjana, posantse en escena ses obrss *Aires de mar*, *El Jambus Entre gitanos* y *Els Zin-calós*, que foren desempenyades per les senyores Gama y Perramon y els senyors Puig (P.), Francolí, Abril, Cais, Garriga, Domenech, Sala, Millo y el nen Guilera.

Diumenge, día 7, se representà *Joventut de Princep*, baix la direcció escènica del distingit y veterà aficionat en Pere Puig, en la qual s'hi lluhí molt la senyora Calado en el paper de «Catarina» secundada per la senyora Perramon y senyoreta Rolas, lluhinshi també els senyors Puig (P.), y Puig (T.). En Cais una mica fret y els senyors Sala, Abril Francolí, Piera y altres ajudaren a arrodonir l'obra deixant satisfet al públich.

Centre Nacionalista Republicà de Gracia

Darrerament s'ha donat una representació a manera d'assaig general de la comedia del Ignasi Iglesias, *La noya maca*.

De uns aficionats de la *talla* dels que ens ocupèm, esperabem quelcóm més acabat, ¿no se si m'explico? Entesos!

Ateneu de U. F. N. R.

S'ha posat en escena en aquesta important entitat, la comedia en tres actes *La Sant Cristo gros*, ab flaca execució, per manca de conjunt.

Centre Republicà Obrer Radical

El dissapte passat, dia 6, se posaren en escena, després de una sarsuela castellana, el monòlech d'en Guimerà *Mestre Olaguer* y la comedia d'en Ramón Ramón Vidales, *Lo carro del vi*.

La execució fou molt acceptable per part de tots els aficionats.

Centre Catòlich de Nª. Sra. de la Bonanova

Ab una execució quelcòm fluixeta, posaren en escena, dissapte passat, el drama en dos actes *Victima del deber*. En aquesta entitat, el haver deixat de formar part el senyor Berenguer de director del quadro escènich, ha perdut bastant en la direcció artística y demés.

De nostres Corresponsals

E. FREMONT

Vilafranca del Panadés.—«Lliga Industrial». El passat diumenge debutà la companyía de August Barbosa, posant en escena la preciosa comedia de l'Iglesias, ***La noya maca***, encarregantse la senyoreta Fernandez de la «Neus» que hi estigué regular, la Fremont y la Verdier en la «Cristina» y la «Reparada», estigueren bastant bé y els senyors Riera en l'«Elias» y Puiggventós en l'«Hilari» no desmereixeren gens de la bona interpretació de l'obra, que sigué aplaudida en les escenes en que'l paper de'n «Jaume» (que se n'encarregà en Barbosa) té més forsa. En «Marsal» y l'«Antonet» se n'encarregaren els senyors Ripoll y Santacana.

Per fí la coneguda comedia de'n Pous Pagés, ***Un cop de estat***, que agradà.

Granollers.—«Unió Liberal». En la tarde del diumenge día 7, posà la companyía del senyor Barbosa, el drama *Reixes enfora* y la comedia *La sala de rebrer*. Per lo que toca a l'execució, per no repetirnos, dirèm que bé del tot.

«Cassino de Granollers». En aquesta Societat la mateixa companyía hi donà a coneixer la comedia *L'endema de bodes*, que agradà forsa y que fou interpretada ab justesa, y la pessa *Tot cor*.

Tarrassa.—«Agrupació Regionalista». El diumenge, día 30 del passat els aficionats de la casa varen representar la comedia *L'amor es cego* d'en Gumà y el drama en tres actes de l'Iglesias *La mare eterna*. En la primera hi prengueren part la senyora Balestroni y els senyors Bech, Comerma y Padrós y en la segona també la senyora Balestroni y els senyors Llopart, Torres, Omart, Bech, Vives y Caballé.

L'interpretació de les dues obres fou molt correcte y els executants ho feren bé.

Sitges.—Ab la cooperació de les actrius senyores Lluisa Soto y Lola Vidal y la senyoreta Coloma Martí varen representar els aficionats un drama foraster que fou mitjanament interpretat.

Després per pessa varen representar la sarsuela *Celos d'un Rey*, (sense els nombres de música) interpretat divinament per les senyores Soto y Vidal y del sexe fort els senyors Guillot, Sanchez y Llorens, que feren riure a la concorrencía per les butxaques fins al final.

Igualada.—Teatre «Ateneo Igualadí de la clase Obrera». Diumenge día 7 debutà la companyía que dirigeix el primer actor Miquel Rojas, de la que'n forman part la primera actriu Dolors Puchol, les dames joves Guitart y Rodriguez y la característica Vitales y els actors Emili Perelló, Carnicero, Delor, Tubau, Guilemany, Viñals, Sanchis, Casanova y Crespo.

A la tarde dita companyía s'estrenà ab un drama castellà posant per pessa ***Genit y figura***, sortint l'execució del tot arrodonida y quedant el públich satisfet com ho demostraren els aplaudiments.

Noves

M. XIRGU

Els socis del Casal Català, de Buenos Aires, per acort unànim, han dirigit un missatje de felicitació a la gentil y eminent actriu Margarida Xirgu ab motiu de no haver acceptat aquesta la oferta que li feu una empresa forastera pera que abandonés el Teatre Català.

Els emigrants firmants li endressen una sentida de-

dicatoria, en la qual fan protestes de son amor per Catalunya y exposen llur anyorantsa a la Patria.

La eminent primera actriu del Teatre Principal ha acceptat joyosa l oferta y ha remerciat l'envio als socis del Casal Català dedicantloshi uná hermosa fotografia de tamany natural, en la qual hi ha estampat sentides frases d'agrahiment.

En la festa dels Jochs Florals, celebrada diumenge passat, se feu l'entrega del premí Fastenrath al exhimi autor Don Angel Guimerà, per son drama *L'Eloy*.

La distinció, que consisteix en 600 pessetes, el mestre dramaturch la va cedir generosament al Consistori dels Jochs pera que les destini a engroigir la suscripciò oberta pera el bust-retrat del gran catalanòfil que tant entusiasme va demostrar per Catalunya.

L'ilustrat escriptor, nostre estimat amich en Rafel Marquina, germà del ilustre dramaturch Eduard Marquina, diumenge passat, en una gira que feu ab varis amichs a Sitjes, tingué la desgracia de caure per un forat que correspón a un ascensor en projecte, anant a parar al pis inferior, trencantse una arteria de la cama esquerra.

Desseguida els companys (que ho eren en Rusiñol, l'Utrillo, en Junyent, Romero de Torres y Clarà) auxiliaren cuidadosament al pacient, traslladantlo a Barcelona, un cop feta la primera cura, y hostejantlo a la Clinica Raventós ahont, en la mateixa nit, se l'operà felisment.

A hores d'ara nostre company esta fora de perill, y, al felicitarlo pel bon èxit de la operació, li desitjèm una ràpida millora.

Noves de l'Argentina.

—Al «Teatro Mariano Moreno,» de Buenos Aires, el quadro dramàtich d'aficionats del Casal Català, va donarhi una funció el dia 25 de mars, executant les obres *Gent d'ara* (Coca), *En Pau de les calses curtes*, (Franqueza) y *La Morta* (Crehuet.) En aquesta ultima hi prengueren part per deferencia al beneficiat (que ho era en Joseph Serra) els notables artistes Carme Jarque y Joan Domenech.

El dia 15 del passat, se donà un altre vetllada en la qual s'hi representà la comedia en dos actes de Crehuet *Flors y Violes* y el diàlech d'en Barbosa *Fugar a casats*.

—Al «Teatro de Buenos Aires,» també a càrrech del Casal Català, la companyia de Angelina Caparó, el dia 6 d'abril va representar el drama de Pitarra, *Batalla de Reynas*, prenenthi part, a més de tant distingida primera actriu, la senyora Soler y els senyors Vazquez, Serra, Arlubins, Trulls, Rubio, Marcè y Barnés. Per pessa executaren *L'agencia d'informes comercials*, d'en Gener.

—Al «Teatro Avenida» ha debutat la companyia d' opereta que dirigeix l'eminent compositor Enrich Morera, representant *Bruniselda*, qu'obtingué grandiós èxit.

—L'insigne Enrich Borràs, el dia 19 del passat, va comensar una seria de funcións al «Teatro Victoria» de Buenos Aires, inaugurant ab el drama d'en Marquina *En Flandes se ha puesto el sol*. La temporada durarà tres mesos y acabats aquets compromisos en Borràs tornarà a Barcelona.

Tenim el gust de comunicar que:

—La hermosa comedia en dos actes, d'èxit al Principal, que du per nom *Dit y fet*, ocuparà els números 54 y 55 de la *Biblioteca Popular Teatral*, única publicació en son género.

—Està completament curat de les ferides sufertes en el succés del que'n donàrem compte en son día, l'actor de la companyía del Apol, Don Antoni Carnicero.

—La setmana entrant acabarà *L'exministre*, en nostre folletí y a la setmana següent comensarà el drama en tres actes, de Pitarra, *El lliri d'aygua*.

—Don Ramon Franqueza y Comas, empresari del Teatre Principal, ha demanat a Don Santiago Rusiñol la seva ultima producció, *La Verge del mar*, pera estrenar en la temporada vinenta.

—Aquest dissapte, día 13, el reputat actor Vicents Daroqui celebrarà son benefici, al Principal, ab les obres *La Reyna jova* y *La torre dels sustos*.

—Dimars passat a Romea, el benefici del aplaudit actor Santiago Amorós, va reportar una bona vetlla.

—Al Principal, dilluns, día 15, celebrarà benefici el primer actor y director Enrich Gimenez, qui ha escullit el drama *La vida pel Zcar*.

—A benefici de la distingida actriu Antonia Vallvé, de la companyía Codina, de Romea, el día 16 (dimars vinent) se representarà el drama de Guimerà *La filla del mar*, y l'episodi còmich d'en Bonavía, *El bon lladre*.

—Ab el drama d'en Muntañola, *L'exministre*; l'estrena d'un diàlech de la Carme Kar, nomenat *Els idols*, y *La Santa*, d'en Giol, dijous vinent, día 18, celebrarà son benefici a Romea la notable actriu Montserrat Faura.

—Avuy, dissapte, al Teatre Granvia, se donarà una funció a benefici del actor Joan Santacana, estrenantse una traducció catalana, que du per nom *Pere Anton*.

—Al Romea, el día 22, a benefici dels porters s'estrenarà la comedia en un acte y dos quadros, *Un home de bé*, original de Joan Aler.

—Les fotografies que reproduhim en el present número, son degudes al notable fotograf Amadeo, a qui li agrahim les mostres de consideració qu' ha tingut ab nosaltres, facilitantnos els medis pera poguer oferir avuy el present número d'informació gràfica.

La casa Amadeo, establerta al carrer de Pelayo, 62, es avuy un dels establiments més important en el séu art.

—El primer actor y director de la companyía del Principal, Enrich Guitart, va assolir gran èxit en la funció donada a son benefici, dilluns passat, adquirint també hermosos presents.

Nostre Folletí

Avuy repartim el tercer (penúltim) folletí del drama en tres actes, original del celebrat autor Antoni M. Muntañola,

L'EXMINISTRE

estrenat ultimament a Romea ab brillant èxit.

Després d'aquesta obra, donarèm el famós drama en tres actes de Frederich Soler (Pitarra)

EL LLIRI D'AYGUA

No cal fer elogi d'aquesta producció del inmortal creador del Teatre Català.

ANGEL GUIMERÁ

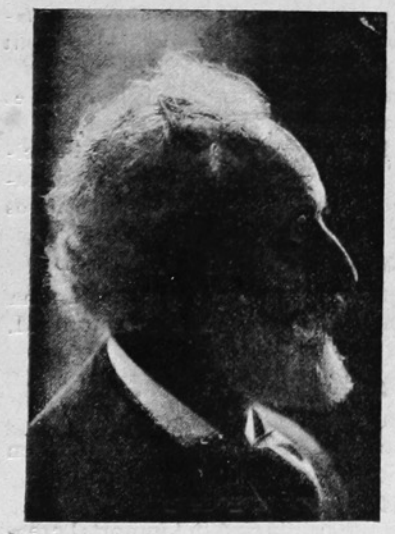

R. MORAGAS

M. VILUMARA

S. ALARMA